

Elokottság. William Perkins „Cases of Conscience“ cz. munkájának magyar fordítását (Amsterdam, 1648) olvasgatván, a 240. lapon kétszer is egy különös szóra akadtam: *el-okottság*. Kiírom ide szó szerint a rávonatközö szöveget, hogy t. olvasóim velem együtt gondolkodhassanak a megfejtésen:

„Ha valamely Mester Embernek, ki a' mefterséget jól tudgya, műfzeri és efzközi, melyekkel munkálkodnék, illetlenek és hozzá nem alkalmaztattak vadnak: az ugy vagyon, ámbár a' mesterfégnék tudományja és abbéli el-okotfág nélkül ne fzuólködgyék: mind az által holot a' műfzerben, mellyel él, valami vétek és fogyatkozás légyen, fzuókféges hogy attul hibás fteleketteffék. A' műfzer jollehet a mesterfégnék el-okotfágától femmiképpen meg nem foztya, fem a' munkálkodáfra való tehetfégból ki nem pufztittya, hanem megkélfleteti, és ákadékoftzattya.“

Többször el kell e két mondatot olvasnunk, mig rájövünk, hogy az *elokottság* nem jelenthet mást, mint „jártasság, beletanultság, eltanultság“-ot.

Ha már most az *el-* igekötőt és a *-ság* főnévképzőt lehámozzuk róla, az *okott-* = tanult melléknév válik ki, a mely viszont az *okik* alapigére vezet vissza. Ebből lett *-tat*, *-tet* művelető képzővel az *oktat*, mint a bukik, szokik, szopik stb. igékből a buktat, szoktat, szoptat stb. Ezt az *okik* igét meg is találjuk mind CzF.-nál, mind a NySz.-ban, az *elokik* igét pedig az MTsz.-ban, mint palócsági szót „meg tudja tanulni, eltalálja a nyitját“ jelentésben. Ez is tehát azok közé a szók közé tartozik, melyeket az irodalom a tájnyelvből vett át, de nem tudta életben megtartani, holott szülőföldjén ma is él és uralkodik.

SZILY KÁLMÁN.

Panama. Földrajzi jelentését mellőzve, ez a szó a mi jövevény-szavaink közt két jelentésben ismeretes. Az első *panama* nem egyéb, mint a jelentéssűrűsödés vagy tapadás útján *panama-kalap*-ból keletkezett szó. Ez a *panama* először a XIX. század hatvanas-hetvenes éveiben terjedt el Európa-szerte, mikor az effajta kalapok első ízben forgalomba kerültek. Vagy két-három évtizedig aztán szinte eltűntek, majd 1900 után megint felkapták őket, úgy hogy egynéhány esztendeje nem is ment divatos ember számba, a kinek nem volt panamája. Érdekes, hogy a kalap nevének eredetileg semmi köze sincs a panamai földszoroshoz, mert igazi hazája a délamerikai Ecuador és Peru határterülete, a hol az indiánus háziiparnak legkiválóbb terméke. Készül egy pálmazerű növénynek, indiánus nevén *bombonaxa* (Carludovica palmata) levélorostjaiból, melyek szívóosságuk és hajlékonyságuk miatt kivált alkalmasak erre. Természetes, hogy ezeket az eredeti kalapokat aztán sok más növényrostból készült, kevésbé tartós gyártmánynyal is utánozzák.

A másik *panama* újabb keletű, de annál közkeletűbb és vigan szaporodik. Szótározva először (*panama* és *panamino*) *Kelenen Béla: Idegen szavak és nevek szótárában* (1910) találjuk. Eredetét abból a világraszóló botrányból veszi, mely a mult század vége felé feltárta a francia közélet züllöttségét.* Egy francia részvénytársaság ugyanis 1882-ben hozzáfogott a *Panama* földszorosának átvágásához, a *Panama-csatorna* építéséhez. A vállalat azonban hét év múlva megbukott, miután egy milliárd franknál többet elnyelt. A dolog

* Vö. MNy. VII, 37.